

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

28 august 2023 nr. 06/2-07-73

La nr. _____

*Privind elaborarea și prezentarea proiectelor
bugetelor locale pentru anul 2024 și estimărilor
pentru anii 2025-2026*

**Președintelui raionului
Primarului general
al municipiului Chișinău
Primarului municipiului Bălți
Bașcanului UTA Găgăuzia
Direcției finanțe a UAT**

În temeiul prevederilor art.50 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 și art.20 alin.(3) al Legii nr.397/2003 privind finanțele publice locale (cu modificările și completările ulterioare), Ministerul Finanțelor remite particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de buget pe anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026 (se anexează), și pot fi accesate pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa <http://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetara>.

La elaborarea proiectelor de buget și a estimărilor respective, Direcțiile finanțe a UAT vor conlucra cu Direcțiile generale de administrare fiscală regionale Nord, Sud, Centru și Chișinău din cadrul Serviciului Fiscal de Stat, Direcțiile și secțiile subordonate consiliilor raionale, precum și cu autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi.

Proiectele bugetelor locale pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026, inclusiv formularele, calculele și notele explicative solicitate, se vor prezenta de către autoritățile administrației publice locale pe suport de hârtie, cu aplicarea semnăturii și a ștampilei umede, conform cerințelor stipulate în particularitățile respective, până **la data de 25 septembrie curent**, la adresa: Ministerul Finanțelor, str.Constantin Tănase 7, Secția managementul documentelor (bir.101).

Ministru

Veronica SIREȚEANU

Particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026

I Dispoziții generale

1. Prezentele particularități au fost elaborate în conformitate cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 și Legii nr.397/2003 privind finanțele publice locale.

2. Scopul acestora este informarea autorităților administrației publice locale (în continuare – APL) despre politica statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare, particularitățile specifice de stabilire a relațiilor interbugetare, limitele de transferuri de la bugetul de stat la bugetele locale, precum și cerințele și particularitățile de elaborare și prezentare a proiectelor de buget de către APL pe anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026.

3. Propunerile la proiectul de buget pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026 se vor elabora și prezenta **în cadrul sistemului integrat de gestionare a finanțelor publice (SIGFP)** în baza:

- **Clasificatiei bugetare**, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.208/2015 (cu modificările și completările ulterioare), care poate fi accesată pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa: <http://mf.gov.md/ro/buget/informații-cu-caracter-metodologic/clasificația-bugetară>;
- **Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului**, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.209/2015, care poate fi accesat pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa: <http://mf.gov.md/ro/buget/informații-cu-caracter-metodologic/setul-metodologic>.

II Prognoza indicatorilor macroeconomici principali

4. În procesul elaborării proiectelor de buget, APL se vor conduce de prognoza indicatorilor macroeconomici, elaborată în baza previziunilor macroeconomice ale Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării din luna iulie curent (*Anexa nr. 1 la prezenta circulară*).

III Obiectivele politicii în domeniul veniturilor pe termen mediu și particularitățile specifice de estimare a unor tipuri de venituri

5. La elaborarea propunerilor de buget la partea de venituri, APL se vor ghida de *cap. IV și VII din Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului*.

6. Prognoza veniturilor bugetelor locale pe anii 2024–2026 se va efectua reieșind din:
- prevederile legislației fiscale în vigoare, ținând cont de prevederile Legii nr.212/2023 pentru modificarea unor acte normative ce vizează politica bugetar-fiscală;
 - deciziile autorităților reprezentative și deliberative a UAT, în partea ce ține de competențele proprii în domeniul impozitelor, taxelor și a altor venituri locale;
 - analiza bazei fiscale pe fiecare UAT (recomandabil cel puțin 2-3 ani anteriori), separat pe tipuri de impozite, taxe și alte încasări la buget.

Pentru estimarea bazei fiscale a UAT, Ministerul Finanțelor recomandă utilizarea formularelor (F4-F18), anexate la circulara Ministerului finanțelor nr.06/2-07 din 17 august 2017, care va servi drept suport pentru estimarea veniturilor formate în UAT respectivă, utilizând prevederile actuale de politică fiscală. Formularele respective pot fi accesate pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa: <https://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetarã>.

7. Serviciul Fiscal de Stat va prezenta Direcțiilor finanțe a UAT/unitatea financiară a APL informația necesară pentru elaborarea proiectului de buget pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026, în baza Ordinului nr.158/2019 cu privire la aprobarea informațiilor furnizate de Serviciul Fiscal de Stat autorităților publice locale în scopul elaborării proiectelor bugetelor locale, precum și altă informație necesară pentru elaborarea proiectelor bugetelor locale.

8. Rezultatele estimărilor veniturilor vor fi sintetizate în *formularele nr.1-3* anexate la prezenta circulară și se vor prezenta Ministerului Finanțelor pe suport de hârtie și în format electronic. Formularele menționate vor fi accesibile pentru introducere doar în cadrul Direcției finanțe a UAT, cu rolul în sistem „Reader GFD” în modulul „Trezoreria” (Trez2), accesînd meniul „Darea de seamă”, submeniul „ProVin” (pe fiecare buget local de nivelul întâi, buget raional/central UTA Găgăuzia și buget municipal Chișinău și Bălți).

9. Impozitul pe venitul persoanelor fizice (*în continuare - IVPF*)

La capitolul impozitul pe venit persoanelor fizice pentru anii 2024-2026, se va utiliza cota unică la impozitul pe venitul persoanelor fizice în mărime de 12%, stabilită în art.15 al Codului fiscal. O majorare a scutirilor menționate pentru anii 2024-2026 nu se prevede.

La estimarea sumei IVPF se recomandă aplicarea următoarelor cote și scutiri pentru persoanele fizice:

	2024 proiect	2025 estimat	2026 estimat
1	2		
Cotele impozitului pentru venitul persoanelor fizice (%)	12	12	12
Scutirea personală (lei)	27 000 (pentru persoanele ale căror venituri nu depășesc suma de 360 000 lei anual)	27 000 (pentru persoanele ale căror venituri nu depășesc suma de 360 000 lei anual)	27 000 (pentru persoanele ale căror venituri nu depășesc suma de 360 000 lei anual)
Scutirea personală majoră (lei)	31 500	31 500	31 500
Scutirea soț/soție majoră	19 800	19 800	19 800
Scutirea pentru persoanele întreținute (lei)	9 000	9 000	9 000
Scutirea pentru persoane întreținute cu dizabilități	19 800	19 800	19 800

	2024 proiect	2025 estimat	2026 estimat
1	2		
Prima de asigurare medicală obligatorie (din venit, %)	9,0	9,0	9,0

Notă: Cotele impozitului pe venit și scutiile aplicate persoanelor fizice se vor concretiza anual, concomitent cu aprobarea politicii fiscale pe anul corespunzător.

Pentru primării, calculele IVPF pe anii 2024-2026 se vor efectua reieșind din încasările estimate pe anul bugetar în curs, înmulțite la creșterea prognozată a fondului de remunerare a muncii pe republică, în termeni nominali pe anul respectiv.

La repartizarea IVPF între bugetele locale de nivelul întâi, bugetele locale de nivelul al doilea și bugetul de stat, se vor utiliza cotele de defalcare pe nivele de administrații publice locale, prevăzute în art.5 al Legii nr.397/2003 privind finanțele publice locale.

Totodată, prin Legea nr.212/2023 în vigoare de la 01.01.2024 este prevăzut acordarea dreptului persoanelor fizice de a deduce la determinarea impozitului pe venit, a următoarelor cheltuieli:

- cheltuieli aferente primelor de asigurare facultativă de asistență medicală sau pentru contractarea serviciilor medicale;
- cheltuieli aferente primei în baza contractului de asigurare de viață;
- sumele achitate de către persoana fizică pentru dobânzile aferente creditelor ipotecare la procurarea primei locuințe, altele decât cele contractate prin Programul de stat „Prima Casă”.

Plafonul-limită pentru deducerea fiecăre din cheltuielile vizate va constitui quantumul unui salariu mediu lunar pe economie prognozat și aprobat de Guvern pentru anul în care au fost acordate, pentru fiecare dintre acestea.

De asemenea, a fost completat art.20 cu lit. y) din Codul fiscal, ce prevede acordarea scutirii de la impozitul pe venit a veniturilor obținute de persoanele fizice de la predarea reziduurilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, a reziduurilor industriale care conțin metale sau aliaje ale acestora și ambalajului returnabil.

10. Veniturile proprii ale UAT

10.1 Impozitul pe venit obținut din activități independente

Prin Legea nr.356/2022 în vigoare de la 01.07.2023 pentru persoanele fizice care obțin venituri din activități de comerț, fără a constitui o formă organizatorico-juridică a activității de antreprenoriat, a fost modificat plafonul până la 1 200 000 lei într-o perioadă fiscală.

Cota impozitului pe venit va constitui 1% din obiectul impunerii, dar nu mai puțin de 3000 lei anual. Pentru trimestrele I–III se achită 1% din vânzările efectuate pentru fiecare trimestru, dar nu mai puțin de 750 lei. În avizul de plată pentru trimestrul IV se recalculează suma impozitului pe venit aferent perioadei fiscale, cu stabilirea diferenței aferente impozitului pe venit corespunzător vânzărilor efectuate pe parcursul anului fiscal și suma impozitului pe venit calculată pentru trimestrele I–III.

10.2 Impozitul pe proprietate

La estimarea încasărilor impozitului funciar și impozitului pe bunurile imobiliare și la efectuarea calculelor pe tipuri de impozite și înlesniri fiscale, se va ține cont de prevederile Titlului VI al Codului fiscal, Legii nr.1056/2000 pentru punerea în aplicare a Titlului VI al Codului fiscal, datele evidenței fiscale, datele Cadastrului funciar pe UAT respective, deciziile organelor

reprezentative și deliberative privind mărimea cotelor stabilite la aceste impozite, precum și datele serviciilor de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriilor.

10.3 TVA și accize

Pentru estimările încasărilor din TVA în perioada anilor 2024-2026 vor fi aplicate următoarele cote ale TVA: cota-standard-20%, cote reduse-8% (pe unele mărfuri); la anularea stării de urgență: pentru sectorul HoReCa și la serviciile care se atribuie la secțiunea I a Clasificatorul activităților din economia Moldovei - 8% (până la anularea stării de urgență se aplică prevederile Legii nr.76/2021 cu privire la impozitarea specială a serviciilor realizate în cadrul activităților atribuite la secțiunea I a Clasificatorului activităților din economia Moldovei, cota TVA aplicată constituie 6%).

Cotele accizelor sunt stabilite pe o perioadă de 3 ani (calendarul fiscal), cu indexarea anuală a acesteia cu 10% la produsele din tutun și produse conexe și cu 7% la un spectru de mărfuri accizabile, ceea ce asigură previzibilitate pentru mediul de afaceri și prognozarea veniturilor bugetare. Pentru unele mărfuri accizele nu au fost modificate, recomandând consultarea pct.38 din Legea pentru modificarea unor acte normative nr.212/2023.

Totodată, menționăm că la 31 iulie 2023 de către Parlament a fost votat în prima lectură proiectul de lege pentru modificarea art.6 din Codul fiscal nr.1163/1997 care prevede că „Restituirea sumei TVA și accizelor achitate de către agenții economici din unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special se realizează din bugetul acesteia. În cazul când, după încheierea exercițiului bugetar suma restituirilor la aceste tipuri de venituri depășește suma încasărilor atunci diferența se va compensa prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat în anul bugetar următor” și care urmează să intre în vigoare de la 1 octombrie 2023.

Astfel, în procesul de elaborare a proiectului de buget pentru anul 2024, de către UTA Găgăuzia urmează a se ține cont de prevederile actului normativ menționat, în caz că, proiectul este votat în lectură finală.

10.4 Taxa pentru resursele naturale

Calculul încasărilor de la taxele pentru resursele naturale se vor întocmi conform cotelor prevăzute în Titlul VIII al Codului fiscal „Taxele pentru resursele naturale”.

În partea ce ține de modificările ce vizează taxa pentru resursele naturale, prin Legea nr.212/2023, în vigoare de la 01.01.2024, se modifică cotele taxei, precum și termenele de achitare și prezentare a dărilor de seamă aferente taxei pentru resursele naturale. Astfel plătitorii de taxe pentru resursele naturale vor prezenta Serviciului Fiscal de Stat darea de seamă și vor achita până la data de 25 a lunii următoare trimestrului de gestiune taxele după cum urmează:

- a) 50% din cuantumul taxei se varsă la bugetul local de nivelul întâi;
- b) 50% din cuantumul taxei se varsă la bugetul de stat.

10.5 Taxa pentru patenta de întreprinzător

Calculul încasărilor pentru patenta de întreprinzător se va întocmi conform cuantumului taxei lunare prevăzut în anexa la Legea nr.93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător. Genurile de activitate menționate la pozițiile 1.1 și 1.2 din anexa la Legea nr.93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător, prin Legea nr.356/2022 în vigoare de la 01.07.2023 sunt abrogate. Pentru continuitatea desfășurării activității comerciale, contribuabilii au oportunitatea de a trece la un regim fiscal simplificat - activitatea independentă sau să se înregistreze într-o altă formă organizatorico-juridică. În acest sens, titularii patentelor de întreprinzător pentru activitățile menționate supra, în calitate de alternativă, legislația fiscală prevede activitatea independentă - activitate desfășurată de către o persoană fizică rezidentă fără a constitui o formă organizatorico-juridică.

10.6 Încasările din arenda terenurilor și locațiunea bunurilor domeniului privat al UAT

La estimarea încasărilor de la toate tipurile de locațiune a patrimoniului public ale APL, se vor utiliza mărimile tarifelor de bază pentru chirie, prevăzute în anexa nr.9 la Legea bugetului de stat pe anul 2023 nr.359/2022, precum și deciziile autorităților reprezentative și deliberative privind mărirea tarifelor stabilite.

În ce privește mărirea redevenței anuale, prevăzute la art. 29 alin. (2) din Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, accentuăm că aceasta este egală cu chiria pentru locațiunea terenului proprietate a statului. Cuantumul chiriei terenurilor proprietate a statului se determină în baza raportului de evaluare, perfectat de evaluatori licențiați conform Legii nr.989/2002 cu privire la activitatea de evaluare, dar nu va fi mai mic decât plata pentru arenda/locațiunea terenurilor proprietate publică, determinată în temeiul Legii nr.1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, cu excepția terenurilor expuse la licitație cu strigare. Astfel, autoritățile administrației publice locale urmează să determine în mod similar cuantumul redevenței anuale, prevăzute de art.29 alin.(2) din Legea nr. 1125/2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, pentru terenurile proprietate publică a UAT.

10.7 Taxele locale

În baza prevederilor Titlului VII al Codului fiscal „Taxele locale”, consiliile locale vor decide asupra aplicării taxelor locale prevăzute în art.289 al Codului fiscal. Respectiv, la estimarea cuantumului taxelor locale, se vor lua în considerare modificarea articolului 291 alin.(1) din Codul fiscal care reglementează obiectul impunerii la taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii și taxa de plasare (amplasare) a publicității (reclamei).

De asemenea, prin Legea nr.212/2023 cu privire la modificarea unor acte normative a fost modificat articolul 288-295 ce vizează aplicarea taxei de plasare (amplasare) a publicității (reclamei) în vederea aducerii în concordanță prevederilor la Legea cu privire la publicitate nr.62/2022 (în vigoare din 08.01.2023).

Totodată, la estimarea cuantumului taxelor locale, se vor lua în considerare cotele concrete care au fost adoptate de către organele reprezentative și deliberative ale unităților administrativ-teritoriale pentru anul 2023 sau/și proiectele cotelor pe anii 2024-2026.

10.8 Alte venituri prevăzute de legislație

Prognoza altor încasări și taxe se va efectua în baza analizei dinamicii încasărilor pe anul 2022 și estimărilor pe anul 2023 și altei informații relevante.

11. UTA Găgăuzia va estima veniturile pe anii 2024-2026 pentru toate tipurile de impozite și taxe (IVPJ, TVA, accize) conform prevederilor Legii nr. 397/2003 privind finanțele publice locale. Informațiile necesare pentru elaborarea propunerilor de buget la partea de venituri pot fi solicitate de la Direcția generală administrare fiscală SUD.

IV

Sumarul politicilor și priorităților în domeniul cheltuielilor publice pentru anul 2024 și pe termen mediu

12. Competențele în efectuarea cheltuielilor bugetelor locale pe domenii de activitate sunt delimitate prin Legea privind administrația publică locală nr.436/2006 și Legea privind descentralizarea administrativă nr.435/2006.

13. Conform cadrului legal, autoritățile/instituțiile bugetare sunt obligate să utilizeze resursele bugetare în mod econom, eficient și eficace. Resursele financiare disponibile urmează să fie direcționate la programe de importanță majoră, se vor întreprinde măsuri de îmbunătățire a managementului programelor existente de cheltuieli pentru identificarea unor economii și redistribuirea resurselor existente către cele mai prioritare programe de cheltuieli, fără admiterea de datorii creditoare și blocaje financiare.

14. În procesul de elaborare a proiectelor de buget autoritățile administrației publice locale urmează să asigure realizarea recomandărilor Curții de Conturi din rapoartele de audit asupra conformității procesului bugetar și gestionării patrimoniului public pe bugetele locale și a constatărilor efectuate în rezultatul inspecției financiare de către Inspekția Financiară.

15. Estimările de cheltuieli ale autorităților APL urmează să fie planificate strict în limita volumului de resurse disponibile.

16. Întru asigurarea continuității reformelor din domeniul bugetar-fiscal, se impun următoarele cerințe față de autorități/instituții - beneficiari de alocații:

- asigurarea acurateței în procesul de planificare bugetară prin îmbunătățirea procedurilor de analiză a impactului politicilor publice și corelarea programelor de cheltuieli cu prioritățile din documentele strategice (naționale, sectoriale, locale);
- îmbunătățirea eficienței și eficacității utilizării resurselor prin focusarea pe rezultate și sporirea calității serviciilor publice prestate în raport cu obiectivele stabilite, inclusiv prin fortificarea mecanismelor de raportare pe indicatorii de performanță (programe/subprograme);
- asigurarea unui control strict asupra nivelului angajărilor în sectorul bugetar pentru a evita obligații pecuniare viitoare fără acoperire cu resurse;
- implementarea unor procese de planificare și management al investițiilor publice în vederea ameliorării eficienței cheltuielilor capitale publice, inclusiv a celor atrase din exterior prin diverse programe.

17. La estimarea cheltuielilor aferente proiectului de buget pe anul 2024 și estimărilor pe anii 2025-2026, APL urmează să se conducă de:

- actele normative și legislative, strategiile și programele care reglementează activitatea autorităților APL și a ramurilor (domeniilor) respective;
- actele normative (cu modificările și completările ulterioare) care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii;
- angajamentele contractuale de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor planificați (majorarea salariilor în anii precedenți, rambursarea împrumuturilor angajate pe termen lung, angajamentele contractuale cu donatori externi în cadrul proiectelor finanțate din surse externe, rambursarea împrumuturilor recreditate, serviciul datoriei interne și externe, etc.);
- performanța atinsă și evoluția reformelor promovate/demarate în cadrul ramurilor (schimbări instituționale, etc.);
- cadrul normativ care reglementează prestarea serviciilor contra plată, precum și veniturile colectate de autorități/instituții bugetare.

18. Proiectul de buget pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026 la compartimentul „*Cheltuieli de personal*”, se vor elabora de către autoritățile administrației publice locale, ținând cont de următoarele particularități:

18.1. Pentru anul 2024 se va menține moratoriul asupra funcțiilor vacante, cheltuielile de personal urmînd a fi planificate reieșind din necesitatea acoperirii personalului efectiv încadrat. Totodată, în anii 2025-2026 se va estima necesarul de cheltuieli pentru numărul integral de unități de personal, conform structurii aprobate.

18.2. La estimarea cheltuielilor de personal per ansamblu, autoritățile publice locale se vor conduce de limitele calculate de Ministerul Finanțelor pentru instituțiile de învățămînt finanțate prin transferuri cu destinație specială, prezentate în *Anexa nr.2* la prezenta circulară.

18.3. La estimarea cheltuielilor de personal autoritățile publice locale urmează să se conducă de măsurile de politică salarială aplicabilă pentru anul 2023, inclusiv estimarea costului sporului lunar în valoare fixă, stabilit conform prevederilor art. 10, alin. (1) și art. 12¹ din Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

18.4. Pentru anii 2024-2026 cheltuielile de personal se vor calcula reieșind din următoarele valori de referință:

Categoriile de angajați	Aprobat 1.01.2023	Estimat 2024-2026
- angajații din sectorul bugetar, conform prevederilor Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;	1900	1900
Valori de referință derogatorii:		
- personalul didactic, științifico-didactic și personalul de conducere din cadrul instituțiilor de învățămînt, conducătorii (directori și directori adjuncți) instituțiilor de educație timpurie, de învățămînt primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic, directorii/directorii adjuncți ai altor instituții de învățămînt decât cele de educație timpurie, de învățămînt primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic; - personalul care, conform anexelor la Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, se încadrează în clasele de salarizare de la 1 până la 25.	2000	2000

La estimarea cheltuielilor pentru contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii se vor menține cotele aprobate pentru anul 2023. Totodată, în funcție de condițiile economice din țară, prioritățile și posibilitățile bugetului public național, inclusiv ținînd cont de deciziile referitor la noile măsuri de politică salarială în sectorul bugetar aplicabile pentru anul 2024, Ministerul Finanțelor va propune modificarea valorilor de referință și va estima cheltuielile de personal necesare, despre măsurile respective, inclusiv modificările în politica salarială, autoritățile publice locale vor fi informate suplimentar.

Se atenționează că autoritățile bugetare nu vor admite redistribuirea (reducerea) la alte articole de cheltuieli a limitelor estimate pentru cheltuielile de personal.

19. La planificarea cheltuielilor pentru plata mărfurilor și serviciilor se va ține cont de tarifele curente, precum și de necesitatea aplicării unui regim strict de economie, un accent deosebit fiind pus și pe îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice.

20. Autoritățile administrației publice locale la etapa de planificare a bugetelor locale urmează să prevadă alocații necesare pentru realizarea funcțiilor, ținîndu-se cont de respectarea priorităților în alocarea cheltuielilor, precum: **angajamentele de deservire a datoriei UAT, cheltuielile de personal și cheltuielile pentru resursele termoenergetice.** La alocarea cheltuielilor

din contul transferurilor cu destinație specială, la fel **se va respecta prioritatea acoperirii integrale a costurilor aferente cheltuielilor de personal**, conform cadrului legal existent.

21. La 17 august 2023, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat în lectură finală Legea pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială "RESTART", care prevede reorganizarea sistemului de asistență socială, inclusiv finanțarea serviciilor sociale de la bugetul de stat, prin modificarea unui șir de acte normative dintre care:

1. Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale;
2. Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă;
3. Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală;
4. Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
5. Legea asistenței sociale nr.547/2003;
6. Legea nr.123/2010 cu privire la serviciile sociale;
7. Legea nr.121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație;
8. Legea nr.190/2003 cu privire la veterani;
9. Legea fondului de susținere a populației nr. 827/2000, etc.

În conformitate cu modificările efectuate în actele normative sus-numite, reforma "RESTART" prevede crearea a 9 Agenții Teritoriale de Asistență Socială (ATAS) cu Structuri Teritoriale de Asistență Socială (cu excepția municipiului Chișinău și unității teritoriale autonome Găgăuzia), în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care vor implementa direct și prin intermediul structurilor teritoriale de asistență socială, politica de stat în domeniul asistenței sociale și vor acorda suport metodologic autorităților administrației publice locale de nivelul întâi și prestatorilor de servicii sociale publice și privați.

Potrivit modificărilor efectuate la art.4 alin.2 lit.j) și lit.k) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă din domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, vor fi excluse administrarea unităților de asistență socială de interes raional și dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale, care vor trece în responsabilitatea Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială din subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Prevederile respective vor constitui domenii proprii de activitate doar pentru autoritățile administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia, conform modificărilor efectuate la art.6¹, alin.(1) din legea prenotată.

Din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat se finanțează competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale care se delegă autorităților administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia, conform modificărilor efectuate la art.6¹, alin.(2) din legea prenotată.

22. Avînd în vedere că, reforma sistemului de asistență socială prevede preluarea competențelor APL de nivelul al doilea în domeniul asistenței sociale de la raioane și municipiul Bălți și centralizarea acestora la nivel central, această acțiune implică și preluarea resurselor financiare ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, precum diminuarea transferurilor cu destinație generală (de echilibrare) destinate pentru acoperirea necesităților aferente domeniilor proprii de activitate.

23. Agențiile teritoriale de asistență socială/autoritățile administrației publice ale municipiului Chișinău și unității teritoriale autonome a Găgăuzia vor asigura dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale în conformitate cu competențele stabilite, în funcție de necesitățile identificate ale populației din teritoriul administrat, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și doi, agenții economici, patronatele, sindicatele din teritoriu și cu asociațiile obștești din țară și din străinătate.

V Particularități specifice de stabilire a relațiilor interbugetare și limitele de transferuri de la bugetul de stat către bugetele locale

24. Sumele *transferurilor cu destinație generală* de la bugetul de stat sunt calculate pe bază de formulă, distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor din ultimul an pentru care există execuție bugetară definitivă.

25. Transferurile cu destinație generală pentru anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026, au fost calculate reieșind din proporția de 65,7% din fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale și parametrul de divizare (Pd) – 31,5% în cele două fonduri, precum fondul de echilibrare a bugetelor locale de nivelul întâi (FEB1) și fondul de echilibrare a bugetelor locale de nivelul al doilea (FEB2), avînd la bază modificările art.11 din Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale.

26. *Limitele transferurilor cu destinație generală* de la bugetul de stat către bugetele locale pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026, se conțin în *anexa nr.3* la prezenta circulară. Totodată, după necesitate, calculele transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anii 2024-2026 pot fi consultate pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa: <http://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetara>.

27. Pe lângă transferurile cu destinație generală (de echilibrare) efectuate din fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale pentru anii 2024-2026, bugetele satelor (comunelor), orașelor (municipiilor, cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău) vor beneficia și de transferuri cu destinație generală de la bugetul de stat *pentru asigurarea cu resurse a domeniului propriu de activitate aferent infrastructurii drumurilor publice locale*.

28. Sumele transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul întâi pentru infrastructura drumurilor comunale și a străzilor sunt calculate și distribuite proporțional numărului populației prezente din teritoriul unității administrativ-teritoriale respective, în baza datelor oficiale din 1 ianuarie 2023, prezentate de către Biroul Național de Statistică, în cuantum de 100% din volumul total al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova, aprobată în legea anuală a bugetului de stat.

Mijloacele aferente bugetelor satelor (comunelor) și ale orașelor (municipiilor) din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special sunt virate la bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special.

29. *Limitele transferurilor cu destinație generală pentru asigurarea cu resurse a domeniului propriu de activitate aferent infrastructurii drumurilor publice locale* de la bugetul de stat către bugetele locale pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026, se conțin în *anexa nr.4* la prezenta circulară.

30. Datele Biroului Național de Statistică privind numărul de locuitori și structura demografică pe fiecare UAT, la situația din 1 ianuarie 2023, sunt plasate la adresa: <http://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetara>.

31. Costurile generate de implementarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar aferente domeniilor proprii de activitate, țin de competența APL și urmează a fi acoperite integral din contul bugetelor locale.

32. La elaborarea proiectelor bugetelor locale pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026 pentru întreținerea *aparaturii președintelui raionului, direcțiilor, secțiilor, altor subdiviziuni din subordinea consiliilor raionale și aparatului primăriilor*, precum și pentru asigurarea activității angajaților în serviciile de deservire a clădirilor Consiliului raional/ primăriilor, urmează să se țină cont de prevederile actelor legislative și normative, precum:

- Hotărârea Guvernului nr.201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;

- Hotărârea Guvernului nr. 10/2012 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova;

- Hotărârea Guvernului nr.101/2018 privind cheltuirea mijloacelor pentru primirea și deservirea delegațiilor oficiale străine și a anumitor persoane;

- Hotărârea Guvernului nr.1151/2002 despre aprobarea Regulamentului cu privire la normativele de cheltuieli pentru desfășurarea conferințelor, simpozioanelor, festivalurilor etc., de către instituțiile publice finanțate de la bugetul public național.

Totodată, la elaborarea proiectului bugetului pentru anul 2024 este necesar să se țină cont de:

- normativele vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu (cu excepția legăturii telefonice guvernamentale), faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților APL, aprobate prin decizia consiliului local respectiv în baza regulamentelor proprii elaborate în baza Hotărîrii Guvernului nr.1362/2005 „Cu privire la aprobarea Normativelor vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu, faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților administrației publice” (cu modificările și completările ulterioare);

- normele vizînd aprobarea numărului-limită al autoturismelor de serviciu și a parcursului-limită anual pentru un autoturism întru asigurarea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu ale autorităților APL de ambele niveluri, aprobate prin decizia consiliului local, respectiv, în baza regulamentelor proprii elaborate în baza Hotărîrii Guvernului nr.1404/2005 „Privind reglementarea utilizării de către autoritățile administrației publice a autoturismelor de serviciu” (cu modificările și completările ulterioare).

33. La elaborarea proiectelor bugetelor locale pentru anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026, autoritățile administrației publice locale la estimarea cheltuielilor pentru **apărarea națională** urmează să țină cont de prevederile Legii nr.1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, Hotărîrii Guvernului nr.77/2001 ”Pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea administrativ-militară și efectivul limită al organelor administrativ-militare” (cu modificările și completările ulterioare), Hotărîrii Guvernului nr.631/2003 ”Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evidența militară”, precum și de prevederile Hotărîrii Guvernului nr.191/2023 „Cu privire la încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen și cu termen redus în perioada aprilie-iulie 2023”.

Calcululele privind estimarea cheltuielilor pentru activitatea administrativ-militară pentru proiectul de buget pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026, se vor prezenta conform *formularului nr.4* la prezenta circulară și însoțite de o notă informativă cu calcule argumentate.

34. La estimarea cheltuielilor pentru **protecția civilă și situații excepționale**, autoritățile APL urmează să țină cont de prevederile Hotărârii Guvernului nr.595/2018 ”Pentru aprobarea Regulamentului-tip privind organizarea și funcționarea serviciului (postului) teritorial de salvatori și pompieri”.

Calcululele privind estimarea cheltuielilor pentru protecția civilă și situații excepționale pentru proiectul de buget pentru anul 2024 și a estimărilor pentru anii 2025-2026, se vor prezenta conform *formularului nr.5* la prezenta circulară și însoțite de o notă informativă cu calcule argumentate.

35. Cheltuielile pentru ramura **”Învățământ”**

Calcululele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru acoperirea cheltuielilor din *învățământ* pentru anii 2024-2026, au fost efectuate după cum urmează:

35.1. Transferurile cu destinație specială pentru **învățământul preșcolar** pentru fiecare UAT au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2023 pentru nivelul de învățământ respectiv.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru învățământul preșcolar au fost ajustate cu:

- majorarea în mărime de 5,5% a normelor financiare pentru alimentarea copiilor din instituțiile de educație timpurie;
- mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării.

De asemenea, în contextul majorării normelor financiare de alimentare a copiilor din instituțiile de învățământ de educație timpurie, la estimarea volumului suplimentar de transferuri cu destinație specială, s-a luat în calcul următorii indicatori:

- numărul copiilor la situația din 1 octombrie 2022;
- numărul zilelor de alimentație pentru instituțiile de educație timpurie – 167.

35.2. Transferurile cu destinație specială pentru **învățământul primar și secundar general** includ transferuri categoriale pentru școli, gimnaziile și licee, calculate după metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev prevăzută în Hotărârea Guvernului nr.868/2014 .

Cuantumul normativului valoric pentru un „*elev ponderat*” și a *normativului valoric pentru o instituție*, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie:

- pentru anul 2024 – 19.020,0 lei și, respectiv, 1.022.594,0 lei;
- pentru anul 2025 – 19.020,0 lei și, respectiv, 1.022.594,0 lei;
- pentru anul 2026 – 19.020,0 lei și, respectiv, 1.022.594,0 lei.

Totodată, pentru acordarea *dejunurilor calde* elevilor, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.234/2005 ”Cu privire la alimentarea elevilor”, s-a luat în calcul numărul elevilor claselor I-IV, la situația din 1 octombrie 2022 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), 171 zile de alimentație și norma de alimentație de 16,5 lei/zi pentru anul 2024 și, respectiv, 2025-2026.

Pentru unele instituții de învățământ secundar general din unele localități ale raioanelor Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari, amplasate în zona de securitate, au fost luați în calcul și elevii din clasele V-XII, la situația din 1 octombrie 2022 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune).

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățământ privind *studierea limbilor minorităților naționale* și pentru studierea istoriei, culturii și tradițiilor poporului sunt luate în calcul mijloace financiare pentru acest scop.

Referitor la *organizarea învățământului gimnazial și liceal pentru deținuții minori din penitenciare (municipiile Chișinău și Bălți și raioanele Cahul, Hîncești și Rezina)*, transferurile includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective.

Transferurile pentru învățământul primar și secundar general includ și mijloace, în vederea *organizării și desfășurării examenelor de absolvire*, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.391/2014 "Cu privire la acțiunile de organizare și desfășurare a examenelor de absolvire a nivelurilor de învățământ".

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare pentru *personalul școlilor primare, gimnaziilor și liceelor* din stânga Nistrului din raionul Dubăsari, din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus din raionul Căușeni, care beneficiază de salariul de bază majorat cu 4 clase de salarizare succesive, determinat în condițiile Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018.

Pentru *liceele-internat cu profil sportiv* s-a luat în calcul numărul elevilor claselor V-XII, la situația din 1 octombrie 2022 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), 273 zile de alimentație și norma de alimentație de 81,6 lei/zi pentru anul 2024 și, respectiv, 2025-2026.

Totodată, transferurile cu destinație specială pentru *învățământul primar și secundar general* au fost ajustate cu:

- cheltuielile medii precedente per beneficiar, în baza numărului de elevi prezentat de Ministerul Educației și Cercetării;
- suportul suplimentar în mărime de 100,0 mil. lei pentru consolidarea financiară a instituțiilor de învățământ, inclusiv pentru atenuarea evoluțiilor negative de pe piața energetică regională;
- majorarea în mărime de 5,5% a normelor financiare pentru alimentarea elevilor din instituțiile de învățământ primar și secundar general;
- mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării.

De asemenea, se informează că, întru asigurarea activității procesului educațional pentru învățământul primar și secundar, plafonul de cheltuieli pentru determinarea transferurilor categoricale, include alocații financiare în mărime de 100,0 mil lei.

35.3. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul special* au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2023 de către autoritățile administrației publice locale pentru respectivele instituții.

Totodată, cheltuielile pentru învățământul special au fost ajustate cu:

- majorarea în mărime de 5,5% a normelor financiare pentru alimentarea elevilor din instituțiile de învățământ special;

- mijloacele financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării.

Întru continuarea pilotării modelului de educație incluzivă a copiilor cu dezabilități severe, în baza Ordinului ministrului educației nr.1370 din 30 noiembrie 2020, au fost prevăzute cheltuieli pentru liceul teoretic "Petre Ștefănuță" din raionul Ialoveni.

35.4. Transferurile cu destinație specială pentru *învățământul extrașcolar și odihna de vară* au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2023 pentru instituțiile / măsurile respective.

Totodată, cheltuielile pentru învățământul extrașcolar au fost ajustate cu:

- mijloace financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării.

La fel, au fost prevăzute și mijloace pentru organizarea și desfășurarea olimpiadelor raionale/municipale, inclusiv pentru asigurarea majorării alocațiilor zilnice de alimentare pentru activitatea intelectuală de performanță a elevilor conform Regulamentului cu privire la susținerea elevilor dotați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.17/2006.

35.5. Limitele transferurilor cu destinație specială pentru finanțarea *învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar* sînt atribuite la nivelul respectiv al bugetelor locale, în baza competențelor stabilite autorităților APL, în conformitate cu legislația privind descentralizarea administrativă și sunt prezentate în *anexa nr.5* la prezenta circulară.

35.6. Totodată, detalierea transferurilor respective pentru anii 2024-2026 pe subprograme și măsuri este reflectată în *anexa nr.6* la prezenta circulară.

35.7. Autoritățile APL pot prezenta propuneri de redistribuire a acestor alocații între subprograme și măsuri, în limita totală de transferuri, completînd *formularul nr.6* pentru fiecare an separat. La fel, se vor prezenta propuneri de redistribuiri între autoritățile APL, în cazul modificării subordonării unor instituții sau alte cazuri argumentate. Aceste propuneri vor fi sub forma de redistribuiri echilibrate (+/-) față de alocațiile comunicate în *anexa nr.6* pe anii respectivi. În acest caz, la propunerile de redistribuire vor fi anexate copiile deciziilor Consiliilor locale respective. Formularul va fi semnat și ștampilat de toate autoritățile APL afectate de repartizări.

35.8. În cazul lichidării instituțiilor sau reducerii numărului de beneficiari, în cazul unor măsuri de o singură dată, în cazul în care unele din măsurile incluse în pct.35.1-35.4 din prezenta circulară nu mai au continuare sau, în caz, că se prevăd sistări integrale sau parțiale a activității instituțiilor (inclusiv pe motiv de reparații), se prezintă propuneri de diminuare a transferurilor pe anii respectivi. Aceste propuneri (cu semnul (-)) la fel, vor fi reflectate în *formularul nr.6*, pe fiecare an separat. Formularul va fi semnat și ștampilat de autoritatea APL ce propune reducerea respectivă.

35.9. Atît propunerile de redistribuire, cît și de diminuare vor fi însoțite de o notă explicativă referitor la necesitatea efectuării acestora.

35.10. În cazul prezentării de către autoritățile APL a solicitărilor de alocații suplimentare din contul transferurilor cu destinație specială, se vor completa de către solicitant *formularele nr.7 și nr.8*, iar nota informativă va avea formatul prezentat în *anexa nr.7* la prezenta circulară. Formularele

și nota informativă vor fi semnate și aplicată ștampila de către autoritatea solicitantă. În cazul prezentării dosarului necomplet (lipsei notei informative sau a careva anexe la aceasta) sau în cazul prezentării acestora necorespunzător cerințelor, solicitarea de alocații suplimentare nu se primește spre examinare.

35.11. Se atenționează că, în scopul asigurării acurateței și durabilității planificării bugetare pe termen mediu și a cheltuielilor ce urmează a fi suportate din bugetul de stat pe anii respectivi, solicitările suplimentare de alocații din contul transferurilor cu destinație specială, precum și propunerile de redistribuire a alocațiilor între subprograme, vor fi transmise în format electronic la adresa de e-mail: irina.rusu@mf.gov.md, **până la data de 11 septembrie curent.**

35.12. Sinteza cheltuielilor pentru învățământ din toate sursele, pe subprograme, va fi prezentată conform *formularului nr.9* la prezenta circulară. În acest formular nu se vor include solicitările suplimentare înaintate. Formularul va fi completat pe fiecare UAT separat și prezentat atât pe suport de hârtie, cât și în format electronic în sistemul informațional.

35.13. Repartizarea normativului valoric pentru un "elev ponderat" și a normativului valoric pentru o instituție, comunicate la pct.35.2 din prezenta circulara, pe unele categorii ale clasificăției economice se va prezenta conform *formularului nr.10* la prezenta circulară.

Suplimentar, se atenționează că, informația privind numărul beneficiarilor de compensații bănești anuale în mărime de 4000 lei, prezentată de către Ministerul Educației și Cercetării, precum și volumul de alocații financiare din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru finanțarea instituțiilor de învățământ general pentru anul 2024 se conțin în *anexa nr.8* la prezenta circulară.

36. Cheltuielile pentru ramura "Știință și inovare"

Proiectul bugetelor locale pentru anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026 pe compartimentul „Știință și inovare” va fi elaborat în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259/2004.

În conformitate cu Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, autoritățile administrației publice locale urmează să prevadă în bugetele locale mijloace financiare necesare pentru remunerarea muncii angajaților.

37. Cheltuielile pentru ramura „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă”

Proiectul bugetelor locale pentru anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026 pe compartimentul „Cultură, sport, tineret, culte și odihnă” va fi elaborat în conformitate cu prevederile actelor legislative și normative, prezentate în *anexa nr.9* la prezenta circulară.

37.1. Sumele *transferurilor cu destinație specială pentru școlile sportive* au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2023, ajustate cu mijloace financiare ce țin de compensațiile bănești anuale în mărime de 4000 lei pentru personalul de conducere și didactic din instituțiile de învățământ general public, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.969/2018, în baza numărului de beneficiari prezentat de Ministerul Educației și Cercetării.

37.2. Limitele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru finanțarea școlilor sportive pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026, se conțin în *anexa nr.10* la prezenta circulară.

37.3. Compensațiile bănești anuale sunt calculate în baza datelor recepționate de Ministerul Educației și Cercetării și se conțin în *anexa nr.11* la prezenta circulara

37.4. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru școlile sportive se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.11* la prezenta circulară.

37.5. Calculele privind necesarul de mijloace suplimentare/eventualele economii din contul transferurilor cu destinație specială pentru școlile sportive se vor prezenta, conform *formularului nr.12* la prezenta circulară, care vor fi transmise în format electronic la adresa de e-mail: lilia.bostan@mf.gov.md **până la data de 11 septembrie curent.**

37.6. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru cultură, sport, tineret, culte și odihnă se vor prezenta, conform *formularului nr.13* la prezenta circulară.

37.7. Toate formularele vor fi semnate și ștampilate de către autoritatea solicitantă. În cazul lipsei semnăturii, ștampilei sau la prezentarea acestora necorespunzător cerințelor înaintate, solicitările de alocații suplimentare nu vor fi recepționate spre examinare.

38. Cheltuielile pentru ramura „Ocrotirea sănătății”

La elaborarea proiectului bugetelor locale pe anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026 cheltuielile pe ramura „Ocrotirea sănătății” se vor prezenta conform *formularului nr.14* la prezenta circulară.

39. Cheltuielile pentru ramura „Protecție socială”

La elaborarea proiectului bugetelor locale pe anul 2024 și a estimărilor pe anii 2025-2026 la ramura „Protecție socială” se va ține cont de prevederile actelor legislative și normative în vigoare.

39.1. La estimarea transferurilor cu destinație specială pentru plățile sociale s-a ținut cont de mărimile stabilite conform actelor normative în vigoare, precum și aplicarea indicelui prețurilor de consum la cheltuielile pentru mărfuri și servicii.

39.2. *Limitele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale pentru finanțarea plăților sociale pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026,* se conțin în *anexele nr.12-13* la prezenta circulară.

39.3. Plățile sociale pentru municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia includ:

39.3.1. *Compensația pentru serviciile de transport, care prevede compensația cheltuielilor pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și compensația anuală pentru cheltuielile legate de serviciile de transport, care se acordă persoanelor cu dizabilități locomotorii, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, copiilor cu dizabilități, precum și persoanelor care însoțesc persoane cu dizabilități severe sau copii cu dizabilități – prevăzute în articolul 49 al Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr.60/1992.* Prin urmare, cuantumul anual al compensației respective pentru anul 2024 va constitui:

- pentru persoane cu dizabilități severe și copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani, precum și persoanelor care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități (s-au estimat în mărime de 480 lei /trimestrial) – 1920 lei /anual;

- pentru persoane cu dizabilități accentuate (s-au estimat în mărime de 240 lei/trimestrial) – 960 lei/anual.

Suplimentar la mărimile compensației menționate mai sus, persoanele cu dizabilități locomotorii (inclusiv copii cu dizabilități locomotorii în vârstă de până la 18 ani) beneficiază de un supliment în mărime de 270 lei /trimestrial-1080 lei /anual;

Condițiile de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1413/2016 (modificată prin Hotărârea Guvernului nr.368/2022).

39.3.2. Indemnizație pentru copii rămași fără ocrotire părintească și a celor rămași temporar fără ocrotire părintească:

▪ *indemnizație pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă*, conform prevederilor prevăzute în art.14 și 15 din Legea nr.140/2013 “Privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți”. Plata indemnizației pentru copiii adoptați constituie 800 lei/lunar pentru fiecare beneficiar.

Plata indemnizației unice pentru copiii plasați în serviciul de tutelă/curatelă, în anul 2024 va constitui:

- indemnizație unică la plasament - 3688,7 lei;
- indemnizație lunară 1400,0 lei.

Condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.581/2006 și Regulamentul cu privire la tipurile, cuantumurile și condițiile specifice de acordare a indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea copiilor plasați în serviciile de tutelă/curatelă, asistență parentală profesională și casă de copii de tip familial, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1278/2018;

▪ *indemnizație pentru unele categorii de copii și tineri*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.132/2020.

- indemnizație lunară pentru întreținere în cuantum egal cu minimumul de existență pentru anul precedent, în conformitate cu datele calculate de Biroul Național de Statistică;
- indemnizație unică la absolvirea școlii de tip internat – 5000,0 lei;
- indemnizație lunară pentru locațiunea locuinței – 500,0 lei;
- indemnizație unică pentru efectuarea cercetărilor și editarea tezei și lucrării de diplomă în ultimul an de studii – 500,0 lei;
- indemnizație unică la absolvirea instituției de învățământ -10000,0 lei.

39.3.3. Indemnizații și compensații pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior și profesional tehnic postsecundar, încadrați în instituțiile de învățământ în primii 3 ani după absolvirea acestora pentru plata indemnizației unice și pentru compensarea lunară a cheltuielilor pentru închirierea spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică personalului didactic angajat în instituțiile de învățământ publice din mediul rural și centrele raionale, încadrați în instituțiile de învățământ, prin repartizare de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, potrivit art.134(5) și (6) din Codul Educației nr.152/2014. Modalitatea de calculare, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru susținerea cadrelor didactice tinere sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.802/2015. Cheltuielile pentru serviciile comunale au fost indexate cu indicele prețului de consum.

39.3.4. Prestațiile sociale pentru copiii plasați în serviciile sociale (bani de buzunar) - condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor zilnice pentru copii sânt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.378/2018.

39.4. Serviciile sociale pentru municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia includ:

39.4.1. Centre de reabilitare a victimelor violenței în familie prezente în UTA Găgăuzia, potrivit Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45/2007;

39.4.2. Centre regionale HIV/SIDA, prezente în municipiul Chișinău și Comrat (UTA Găgăuzia), potrivit Hotărîrii Guvernului nr.1010/2016 „Cu privire la aprobarea Regulamentului – cadru privind organizarea și funcționarea Centrului social regional pentru asistența persoanelor infectate HIV/SIDA și a membrilor familiilor acestora și a standardelor minime de calitate”.

39.4.3. Serviciul de mediator comunitar, potrivit Hotărîrii Guvernului nr.557/2013 ”Pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar” din autoritățile publice locale de nivelul întâi, municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia).

39.4.4. Cheltuieli pentru procurarea serviciilor de consiliere psihologică a victimelor infracțiunii în municipiul Chișinău.

39.5. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru protecția socială se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.15* la prezenta circulară. Totodată, la proiectul bugetului pentru anul 2024 urmează a fi prezentată nota informativă cu specificările respective la ramura nominalizată, iar pentru serviciile sociale care se finanțează prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat – setul întreg de documente (decizia de constituire, regulamentul de activitate, statele tip de personal, devizul de cheltuieli, etc.).

40. *Limitele transferurilor pentru compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii din raioanele Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni* potrivit Legii pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii localităților din raioanele Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni nr.1435/2002, se prezintă conform *anexei nr.14* la prezenta circulară.

41. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru *compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii din raioanele Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni* se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.16* la prezenta circulară. Totodată, la proiectul bugetului pentru anul 2024 urmează a fi prezentată nota informativă cu specificările respective.

42. *Limitele transferurilor pentru compensarea scutirilor de la plata impozitului funciar (venituri ratate) ale deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița – Tiraspol pe anii 2024-2026*, ca urmare a aplicării Legii nr. 39/2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stînga Nistrului ale raionului Dubăsari și Hotărîrii Guvernului nr. 567/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița - Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se conțin în *anexa nr.15* la prezenta circulară.

43. Cheltuieli pentru *infrastructura drumurilor publice locale*

43.1. Alocațiile din fondul rutier pentru infrastructura drumurilor sînt repartizate conform Legii fondului rutier nr.720/1996 și Legii nr.397/2003 privind finanțele publice locale, cu

modificările și completările operate prin Legea nr.24/2017. Astfel, principala destinație a mijloacelor Fondului rutier este întreținerea, reparația și reconstrucția drumurilor publice naționale și locale.

43.2. Sumele transferurilor cu destinație specială către bugetele locale de nivelul al doilea pentru infrastructura drumurilor locale, sunt calculate în funcție de numărul de kilometri echivalenți administrați de către acestea și urmează să fie actualizate după definitivarea alocațiilor pentru Fondul rutier în baza propunerilor Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

43.3. Limitele transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale de nivelul al doilea pentru infrastructura drumurilor în anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026, se conțin în *anexa nr.16* la prezenta circulară.

44. Cheltuielile pentru finanțarea investițiilor capitale

Prin Hotărârea Guvernului nr. 684/2022 a fost aprobat Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, care prevede că pentru obiectele de investiții capitale finanțate exclusiv din bugetele locale, se recomandă autorităților publice locale să stabilească proceduri specifice proprii de pregătire, aprobare, implementare și monitorizare a proiectelor de investiții capitale.

Suplimentar, informăm că atribuirea în *Sistemul informațional al Ministerului Finanțelor (SIMF)* a codului de proiect de investiții capitale se aplică **doar la proiectele de investiții capitale reflectate la K3-319000 „Investiții capitale în active în curs de execuție”**, cu indicarea corespunzătoare a denumirii codului de obiect, care se identifică prin descrierea obiectului în sistemul informațional și care se va formula mai simplificat dar va exprima finalitatea în materie de investiții (construcție/reconstrucție/restaurare).

45. În conformitate cu prevederile art.19 al Legii nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, autoritățile APL pot decide constituirea unui **fond de rezervă** în proporție de cel mult 2% din volumul cheltuielilor bugetelor locale respective.

VI Particularități în domeniul datoriei

46. Plafoanele datoriilor/garanțiilor interne și externe a UAT vor fi reflectate în proiectul bugetului local în monedă națională (lei), iar datoria și garanțiile externe a UAT și în dolari SUA. Recalcularea datoriei și garanțiilor externe în lei, se va efectua reieșind din cursul oficial al leului moldovenesc prognozat la finele anului de gestiune. La calcularea *plafonului datoriei externe a UAT* se va include și o marjă de eroare în mărime de 1,0% calculată din soldul datoriei, legată eventual de riscul cursului valutar.

47. La proiectul bugetului local urmează să fie anexat **Programul anual al împrumuturilor**, conform *formularului nr.17* la prezenta circulară și **Obiectivele politicii de administrare a datoriei UAT**, ca părți componente ale acestuia.

Ca suport în elaborarea și stabilirea obiectivelor politicii de administrare a datoriei UAT se recomandă examinarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)” elaborat de către Ministerul Finanțelor (cel mai recent Program a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.10/2023).

48. Estimarea cheltuielilor pentru *serviciul datoriei* pe anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026, se prezintă conform *formularului nr.18* la prezenta circulară.

49. Cheltuielile necesare pentru *onorarea angajamentelor față de creditori și pentru împrumuturile recreditate de stat în cadrul proiectelor investiționale pe anii 2024-2026* vor fi estimate în baza prognozei cursului mediu anual, după cum urmează:

<i>Indicatorii</i>	<i>Estimat</i>		
	2024	2025	2026
1	2	3	4
Dolar SUA / MDL	18,83	19,18	19,49
Euro / MDL	21,38	21,84	22,20

50. Se recomandă APL planificarea mijloacelor financiare în proiectele bugetelor locale pe anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026 în scopul onorării datoriilor cu termen expirat, precum și a obligațiilor asumate în cadrul garanțiilor acordate întreprinderilor municipale, în cazul înregistrării de către acestea a datoriilor cu termen de achitare expirat.

51. Totodată, se va prezenta informația privind suma *împrumuturilor contractate/garanțiilor acordate precum și valorilor mobiliare emise pe termen lung de la instituțiile financiare și de la alți creditori din interiorul țării cât și de la instituțiile financiare de peste hotare și termenul de rambursare a acestora* de către APL pentru scopurile prevăzute în art.15 din Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale, pentru anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026, conform formularului nr.19 la prezenta circulară.

VII Alte particularități specifice și cerințe adiționale

52. Bugete pe programe și performanță

52.1. Implementarea bugetării pe programe la nivel local impune elaborarea/actualizarea, după caz, programului de dezvoltare social-economică a UAT; analiza strategiilor naționale și sectoriale, precum și a priorităților stabilite la nivel local; analiza situației actuale pe domenii și formularea setului de programe/subprograme, activități; realizarea obiectivelor și indicatorilor de performanță stabiliți etc.

52.2. La elaborarea proiectelor bugetelor locale pe programe și performanță, pentru formularea programelor, scopurilor, obiectivelor și indicatorilor de performanță, APL vor aplica Metodologia bugetării pe programe (a se vedea capitolul XI al Setului), iar pentru estimarea costurilor - vor consulta Îndrumarul privind estimarea costurilor (a se vedea capitolul XII al Setului).

52.3. Pentru îmbunătățirea continuă a calității la stabilirea scopurilor, obiectivelor și indicatorilor de performanță în bugetarea pe programe și performanță se recomandă consultarea rapoartelor bugetelor pe programe și performanță la nivel local, întocmite de către experții internaționali, în urma activităților petrecute în cadrul "Programului Finanțe Publice pentru Dezvoltare", finanțat de Ministerul Finanțelor al Slovaciei și implementat de Centrul regional PNUD pentru Europa de Est și CSI și pot fi accesate pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor la adresa: <https://mf.gov.md/ro/buget/bugetarea-pe-programe>.

52.4. La revizuirea bugetelor pe programe, autoritățile publice locale, după caz, urmează să includă în propunerile de buget, informații sensibile la dimensiunea de gen, precum și obiective, scopuri cu indicatori de performanță.

Se recomandă autorităților administrației publice locale să contribuie, în limitele competențelor, la realizarea obiectivelor și activităților planificate în Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.203/2023.

53. Activitățile de elaborare a proiectului de buget pentru anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026 vor derula în SIGFP (modulul de elaborare a bugetului - BPS). În acest sens, Ministerul Finanțelor a lansat deja, ciclul bugetar pentru fiecare UAT de nivelul al doilea, iar sistemul a creat în mod automat ciclul de planificare bugetară pe anii 2024-2026.

54. Formatul de întocmire a propunerii de buget pentru anul 2024 și estimările pe anii 2025-2026, se conține în Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, subcapitolul 7.3 “Elaborarea proiectelor/ propunerilor de buget”, în format unic, care este parametrizat în SIGFP și nu poate fi modificat (*a se vedea tabelul 7.1*).

55. Astfel, proiectul/propunerea de buget întocmite în SIGFP pe anii 2024-2026 va include: indicatorii realizați în ultimii doi ani bugetari (2021-2022), indicatorii aprobați pentru anul 2023, proiectul de buget pentru anul 2024 și estimările pentru anii 2025-2026.

56. Fluxul activităților de pregătire a proiectelor de buget în SIGFP (a modului de elaborare a bugetului), din punct de vedere cronologic și al organizării procesului tehnic, se prezintă în *anexa nr.17* la prezenta circulară.

57. Suplimentar, în baza estimărilor efectuate pentru anii 2024-2026, Direcțiile finanțe ale UAT vor prezenta sinteza consolidată a proiectelor bugetelor locale de ambele niveluri, precum urmează:

57.1. Sinteza consolidată privind estimările proiectelor bugetelor locale pe anul 2024, conform clasificăției funcționale, conform *formularului nr.20* la prezenta circulară.

57.2. Informația privind estimările bugetelor locale pe anii 2024-2026, conform clasificăției economice, conform *formularului nr.21* la prezenta circulară. *Formularele nr.20 și nr.21* sînt accesibile pentru completare în SIGFP, modulul „Trezoreria ” (Trez 2), accesînd meniul „Darea de seamă”.

58. Avînd ca bază recomandările din prezentele particularități, autoritățile executive ale UAT de nivelul al doilea de comun cu Direcțiile finanțe a UAT, vor organiza, dirija și ghida autoritățile administrației publice locale de ambele niveluri în procesul de elaborare a proiectelor bugetelor locale pe anii 2024-2026.

59. Odată cu prezentarea materialelor și formularelor solicitate de către Ministerul Finanțelor în termenul stabilit, urmează să fie finalizată și aprobată sinteza consolidată a proiectelor bugetelor locale de nivelul întâi și nivelul al doilea în sistemul informațional, modulul "BPS" cu rolul de Direcție Finanțe (GFD)

Informații suplimentare pot fi obținute, referitor la:

- venituri - ☎ 022 26 2632
- cheltuieli (informație de ordin general) - ☎ 022 26 2619
- particularitățile specifice ramurilor – în direcțiile finanțelor de ramură
- cheltuieli de personal - ☎ 022 26 27 49, 26 29 07
- investiții capitale - ☎ 022 26 26 22, 26 26 78
- datorii publice - ☎ 022 26 28 14; 022 26 28 05
- Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (CTIF) - ☎ 022 26 28 52